

Nr 220

Av herrar **Wedén** och **Nyberg**, om utgivande av ett värdefast statligt obligationslån.

(Lika lydande med motion nr 261 i Första kammaren)

För att motverka de icke önskvärda sociala konsekvenserna av en penningvärdeförsämring har statsmakterna vad gäller folkpensioneringen och den allmänna tjänstepensionen vidtagit värdesäkrande åtgärder i form av indexreglerade pensionsbelopp. Från vårt håll har vid upprepade tillfällen förslag väckts om att liknande åtgärder borde vidtagas vad gäller den viktiga funktion i samhället som sparandet utgör.

Bakgrunden härtill är väl känd. Den under efterkrigstiden starka penningvärdeförsämringen har verkat hämmande på den sparandeökning som är naturlig i en expanderande ekonomi med stigande levnadsstandard hos medborgarna. De negativa verkningarna av inflationen har även vållat spararna jättelika förluster, vilka enbart för försäkringsspararna genomsnittligt uppgått till flera hundra miljoner kronor årligen. Vad det framför allt gäller är — utom det självklara att föra en målmedveten politik för att uppnå ett stabilt penningvärde — att finna metoder att göra det mera långsiktiga sparandet någorlunda värdesäkert.

Flera olika uppslag i detta syfte har från vår sida framlagts. Vi erinrar om våra förslag i syfte att möjliggöra värdesäkra placeringar av pensionsmedel och värdebeständiga bostadslån. Viljan från regeringens sida att ta itu med dessa problem på ett sådant sätt som motsvarar deras utomordentliga betydelse har dock varit påfallande liten. Först efter uttrycklig hemställan av riksdagen 1959 om skyndsamma åtgärder rörande konkreta åtgärder i sparfrämjande syfte och för att underlätta värdesäkring av långsiktigt sparande tillsatte regeringen samma år den s. k. värdesäkringskommittén, som tillagts mycket omfattande uppgifter, vilka icke beräknas kunna bli slutförda under innevarande år.

Knappheten på sparmedel som står till förfogande för långsiktiga placeringar har blivit alltmera utpräglad och resulterat i regleringsåtgärder på kapitalmarknaden, vilka kan befaras på sikt verka bromsande på produktionens ökning och näringslivets expansionstakt och konkurrensförmåga. Betecknande är att de långfristiga lån som staten upptagit har kunnat komma till stånd endast till priset av en relativt hög räntesats och vad gäller »Spar 60» med hjälp av en betydande propagandaapparat.

Strävandena efter långsiktigt värdesäkra placeringsmöjligheter har även

visat sig däri att det långsiktigt placeringsvilliga sparandet i för den svenska marknaden påfrestande omfattning inriktat sig på aktieköp. S. k. aktiesparklubbar jämte andra former för att möjliggöra för småsparare att placera besparingarna i aktier har viss betydelse i sammanhanget. Trots de risker som alltid är inneslutna i aktieplaceringar har uppenbarligen sparare föredragit att ta dessa risker jämsides med en mestadels låg reell avkastning på insatt kapital i förhoppning att därigenom någorlunda värdesäkra sina besparingar.

Vid flera tillfällen under senare år har från vår sida förslaget väckts om utgivande av ett värdesäkrat statligt obligationslån. De närmare villkoren för lånet torde på vanligt sätt böra utformas av riksgäldskontoret, vilket för detta ändamål i all behövlig omfattning bör kunna rådgöra med värdesäkringskommittén, som i sitt remissvar till föregående års motion i enahanda syfte förklarar sig beredd till sådan medverkan med avseende på valet av regleringsindex, garantiens omfattning och andra hithörande frågor.

Eftersom försäljning av statsobligationer är en prisfråga, d. v. s. obligationernas räntesats tillsammans med övriga villkor måste vara sådana att papperen blir attraktiva, kan man utgå ifrån att en på lämpligt sätt utformad värdesäkringsklausul skulle medföra att räntesatsen kan sättas avsevärt lägre än vad som varit fallet vid de under senare tid emitterade obligationslånen. En realränta av storleksordningen 3,5 proc. torde f. n. med tanke på dels den genomsnittliga reella avkastningen av alternativa någorlunda värdesäkra placeringar, dels avkastningen på vanliga obligationer utan indexklausul vara tillräcklig.

Såsom värdesäkringskommittén i sitt remissyttrande föregående år påpekat råder oklara skatteförhållanden i fråga om belopp, vilka i förekommande fall skall utgöra kompensation för inträffad penningvärdeförsämring. Full klarhet måste skapas härutinnan, möjligen genom att de eventuella indexreglerade kompensationsbeloppen enligt lag göres skattefria. De härmed sammanhängande frågorna bör ägnas uppmärksamhet vid utarbetandet av riktlinjerna för det föreslagna lånet. Skattebefrielse förefaller motiverad, eftersom eventuell kompensation ju endast avser att förebygga en förlust för långivaren och ingalunda realekonomiskt ökar hans tillgångar.

Det torde enligt vår uppfattning icke vara nödvändigt att innan ett försök med ett värdefast obligationslån göres avvakta värdesäkringskommitténs utredningsresultat, vilka torde dröja, eftersom denna utrednings uppgifter spänner över så vida fält. Däremot förefaller det oss klart att utgivandet av ett värdefast obligationslån skulle kunna erbjuda värdefulla erfarenheter inte minst av betydelse för värdesäkringskommitténs fortsatta arbete. Vi föreslår därför att riksgäldskontoret får i uppdrag att utan dröjsmål uppdraga riktlinjerna för ett lån av den typ vi här förordat att emitteras vid lämplig tidpunkt.

Självklart bör avtal om värdebeständiga lån, som kan träffas inom ramen för nu gällande bestämmelser, få komma till stånd utan att hindras av ingripanden från regeringens eller myndigheternas sida.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi sålunda,

att riksdagen må i skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret uppdraga åt fullmäktige att i samråd med värdesäkringskommittén uppdraga riktlinjerna för utgivande av ett värdefast statligt obligationslån att emitteras vid tidpunkt som bedömes lämplig samt att i den mån detta prövas nödigt framlägga förslag om erforderliga författningsändringar för att bana väg för ett sådant lån.

Stockholm den 25 januari 1961

Sven Wedén

Olaus Nyberg